

Stichting Vrienden van de Aaltense Synagoge

Een foto van de Synagoge, waarschijnlijk genomen bij het 75-jarig bestaan in 1932

Jaarverslag 2017

Van de voorzitter

Beste donateurs,

Ook in het jaar 2017 kwamen er weer nieuwe zaken op de bestuursafdeling. Eind april brachten een historicus en een journalist uit Dortmund een bezoek aan de Synagoge en daarna aan het nationale Onderduikmuseum. De contacten bleven en medio vorig jaar stelden zij voor om in Aalten een Chanoeekavering te organiseren waarbij een rabbijn uit Dortmund de leiding zou hebben. Hij zou enige studenten meenemen. Daar heeft ons bestuur positief op gereageerd. Op 20 december 2017 is rabbijn Babaev met een groep studenten in Aalten geweest. Ze hebben eerst een bezoek gebracht aan het Nationaal Onderduikmuseum en hebben daarna stilgestaan bij Chanoeka in de Synagoge. Het geheel werd afgesloten met een koosjere maaltijd in gebouw Elim. Met grote voldoening kan op deze dag terug worden gezien waarbij alle bestuursleden zich flink hebben ingezet om deze dag te doen slagen.

De contacten met Dortmund bestaan al langer. Op 13 februari 2015 waren een achttal kinderen van een internationale school uit Dortmund aanwezig bij de legging van de eerste serie Stolpersteine. Ze hadden panelen bij zich met daarop enkele voorstellingen van het leven van Berta Mathilde Lewy. Een meisje dat in 1938 uit Dortmund met haar ouders naar Aalten is gevlucht maar in de Tweede Wereldoorlog niet is ontsnapt aan de holocaust. Een delegatie van ons bestuur is later in 2015 in Dortmund geweest waar ook Stolpersteine voor de familie Lewy zijn gelegd. De contacten met Dortmund zijn blijven bestaan en hebben in 2017 een vervolg gekregen.

Het bestuur heeft in 2017 zes keer vergaderd met een gemiddelde van eens per twee maanden. Er is altijd wat te bespreken. Nooit kan de gedachte postvatten dat het werk af is. Bij de Aaltense Synagoge is er altijd werk aan de winkel. Twee bestuursleden zijn afgetreden. Leo Berg die namens het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap zitting had in ons bestuur en Anton Debbink. Het NIK vaardigde in de vrijgevallen plaats Ronnie Noach uit Warnsveld af als nieuwe vertegenwoordiger in ons bestuur. Ook trad Jaap van Lochem, smid in Aalten, toe tot ons bestuur. Op 26 sept. 2017 werd de Donateursavond gehouden met als spreker de heer Pieter Albers over de 17 kampen net over de Drents/Groningse grens met Duitsland. Die concentratiekampen zijn direct na de Rijksdagbrand in februari 1933 ingericht om politieke gevangenen op te sluiten. De heer Albers heeft er een boek over geschreven, 'Gevangen in het veen', en heeft er op de Donateursavond ongehoord boeiend over verteld. Toen het uur daar was om af te sluiten hadden de aanwezigen er geen bezwaar tegen dat de spreker nog ruim een half uur kon doorgaan met zijn verhalen over deze zogenaamde 'Emslandlager'.

Voor het eerst is deelgenomen aan 'Hart voor de Achterhoek', de vervanger van het Coöperatiefonds van de Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek. We zijn niet ontevreden over het resultaat maar hebben wel de verwachting dat onze stichting daar nog meer van kan profiteren. Vorig jaar stonden we vermeld onder de letter S van stichting 'Vrienden van de Aaltense Synagoge', dit jaar zijn wij te vinden onder de letter A van Aaltense Synagoge. Vorig jaar hebben we samengewerkt met het Nationaal Onderduikmuseum. Wij hebben als eerste voorkeur de Aaltense Synagoge en als tweede voorkeur het Nationaal Onderduikmuseum en omgekeerd. Wat betreft de samenwerking met het Nationaal Onderduikmuseum nog het volgende. Vorig jaar zijn besprekingen gestart om te komen met een zogenaamd arrangement voor een bezoek aan het Museum en aan de Synagoge. Inmiddels doen ook de rondleiders van de Oude-Helenakerk mee aan deze besprekingen.

De bestuursleden en vrijwilligers zeg ik hartelijk dank voor hun inzet voor het werk van de Aaltense Synagoge.

Aalten, 12 april 2018
Tijme J. Bouwers

Van de bestuurstafel

Wijzigingen binnen het bestuur

Anton Debbink heeft zich teruggetrokken uit het bestuur. Sinds het voorjaar van 2015 was hij bestuurslid, en hij heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt met de herinrichting van de synagoge.

Leo Berg, sinds 2003 bestuurslid namens de Permanente Commissie van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap, is na al die jaren uit het bestuur getreden. We hebben afscheid van hem genomen tijdens de Donateursavond van donderdag 26 september.

Sinds mei 2017 is zijn vacature vervuld door ons nieuwe en enthousiaste bestuurslid Ron Noach uit Warnsveld.

Jaap van Lochem is toegetreden tot ons bestuur. Hij zal zich onder andere met technische zaken gaan bezig houden.

Dagelijks bestuur.

Tijme Bouwers, voorzitter	tel. 0543 - 471761	tjbouwers@hetnet.nl
Wim Mak, secretaris	tel. 0543 - 474206	wimmak@planet.nl
Jan de Ruijter, penningmeester	tel. 0543 - 472614	janderuijter@upcmail.nl

Leden per 1 januari 2018

Jan Willem Bulsink

Sallo van Gelder namens de Nederlands Israëlitische Gemeente Aalten
Willem Goosen

Hugo Kuiper

Jaap van Lochem

Ron Noach, Warnsveld, namens de Permanente Commissie van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap.

Tineke Ubbels-Koeman

Namens het Beraad van Kerken Aalten - Bredevoort: vacant

Aantal vergaderingen in 2017

In 2017 kwamen we 6 maal bij elkaar in een bestuursvergadering; in januari, maart, april, juni, augustus en november.

Sabbatvieringen

Sabbatvieringen vinden helaas niet meer plaats. Wel is er een Chanoeka-bijeenkomst geweest onder leiding van rabbijn Baruch Babaev uit Dortmund.

Een Chanoeka-bijeenkomst

Op 20 december vond een gedenkwaardige viering in de synagoge plaats. Dank zij onze contacten met Dortmund kwam een groep Joden naar Aalten om gezamenlijk een 'Ausklang zur Chanukka', een afsluiting van het Chanoeka-feest, te vieren, onder leiding van de Dortmunder Rabbijn Baruch Babaev.

Die ochtend werd de groep, bestaande uit Rabbijn Babaev, 8 Joodse studenten en twee niet-Joden uit Dortmund, allereerst op uitnodiging van de Stichting in het museum ontvangen, waar zij koffie kregen, gevolgd door een

rondleiding door Gerda Brethouwer.

Om drie uur vond de viering in de Synagoge plaats. Het waren de allerlaatste uren van Chanoeke: het Chanoeke-feest vond in 2017 plaats vanaf zondsondergang op 12 december tot en met de zonsondergang op 20 december. Alle acht kaarsen brandden, ter herdenking van de herinwijding van de tempel in Jeruzalem in 164 v. Chr., en een symbool van licht voor de wereld.

In Elim sloten we deze dag af met een gezamenlijke koosjere broodmaaltijd, door ons aangeboden en uit Amsterdam gehaald. De Dortmunders trakteerden ons op heerlijke soefganiot, met jam gevulde oliebolletjes.

We hopen deze viering te kunnen herhalen.

Onderhoud van de synagoge

Bij het in stand houden en het onderhouden van een monumentaal gebouw als de Aaltense synagoge komt veel meer kijken dan ik ooit gedacht had. Zo vindt er jaarlijks een inspectie plaats door de monumentenwacht waarbij de staat van het gebouw gecontroleerd wordt. Zo worden o.a. de goten, het voegwerk en het schilderwerk bekeken.

Al jaren was het de monumentenwacht een doorn in het oog dat de kapconstructie niet te inspecteren was, simpelweg omdat de ruimte boven de synagoge niet bereikbaar was. De meest logische, eigenlijk de enige, oplossing was: een luik in de achtergevel, inmiddels aangebracht door een plaatselijke aannemer. Omdat voor dit werk een steiger nodig was, werd besloten om de achtergevel meteen opnieuw in de verf te zetten. Bij dit karwei werd uitstekend samengewerkt tussen de aannemer en de schilder. Gebruik maken van lokale ondernemers heeft zo zijn voordelen.

Maar nu de ruimte onder de dakconstructie bereikbaar is, komt het volgende verzoek van de inspectie: een loopbrug met leuning over de balklaag en verlichting om de controle nog beter uit te kunnen voeren. Inmiddels is de offerte hiervoor binnen en goedgekeurd door het bestuur en gaat ook dat gebeuren. Ook is de elektrische installatie gecontroleerd door een plaatselijke installateur en worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd.

Gelukkig worden wij praktisch ondersteund door een voortreffelijke bouwkundig adviseur, te weten, de heer J. Theissen, een van onze vele vrijwilligers.

Ondanks subsidies van de gemeente Aalten en de provincie Gelderland is hier veel geld mee gemoeid. De stichting Vrienden van de Aaltense synagoge houdt het hoofd boven water, maar mocht u in uw omgeving mensen of instanties weten die bereid zijn donateur of sponsor te worden, wij houden ons aanbevelen.

Namens de commissie onderhoud, Willem Goosen.

Kerk en Israël: twee avonden

Woensdag 1 maart 2017 organiseerde Kerk en Israël een avond met Dr. Cohen Stuart: *De strijd tussen goed en kwaad – mensbeeld bij Paulus en het vroege Jodendom*. Uit de aankondiging door Kerk en Israël: Al vele eeuwen worstelt de mensheid met de vraag, hoe het komt dat we als mens regelmatig falen in ons verlangen het goede te doen. Wat brengt ons ertoe de verkeerde keuze te maken? Heel lang hebben theologen gezegd, dat het rabbijnse mensbeeld en dat van Paulus in dit opzicht lijnrecht tegenover elkaar staan. Het verrassende is echter dat bij dieper onderzoek is gebleken, dat juist het vroeg rabbijnse denken ons kan helpen achterhalen, wat Paulus eigenlijk heeft willen zeggen. De ingewikkelde Paulinische gedachtegang wordt duidelijker en begrijpelijker als je deze in de juiste context plaatst.

Donderdag 12 oktober Een lezing door Dr. Frans Ort over Jiddische muziek: De reis van het Liedje, het verhaal van de Jiddische/Klezmer muziek. Uit de aankondiging door Kerk en Israël: Volksmuziek wordt weleens gezien als het stiefkindje van Grote Muziek, maar dat is ten onrechte. In de liederen en de muziek van gewone mensen klopt een hart. In zijn verhaal: De reis van het liedje neemt ds. Frans Ort ons mee op reis door de Jiddische volksmuziek. Centraal staan de vele facetten van de Jiddische muziek, tegelijkertijd vertelt ds. Frans Ort de geschiedenis van het Joodse volk in Europa en beluisteren we deze prachtige muziek.

Aaltense Leerhuis

Ruim twintig jaar heeft mevrouw Gea Verhagen het Aaltense Leerhuis geleid. Op 10 april 2017 heeft zij haar laatste Leerhuismiddag en -avond verzorgd en op 24 april hebben enthousiaste leerhuisbezoekers tijdens een druk bezochte middag in Elim haar bedankt en afscheid van haar genomen. De middag was georganiseerd door de Commissie Kerk en Israël, ondersteund door enkele deelnemers aan de leerhuisbijeenkomsten, en werd afgesloten met een heerlijke maaltijd.

In september heeft de heer Henk Vis uit Winterswijk haar taak overgenomen. Op maandagmiddag van half 3 tot half 5 in de Synagoge geeft hij op zijn eigen wijzen boeiende inzichten in de oude teksten. Hij is begonnen met het begin van de Tora: het verhaal van de schepping.

Donateuravond 2017

Er werd deze avond allereerst afscheid genomen van de heer Leo Berg, gedurende 14 jaar bestuurslid namens het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap. Twee nieuwe bestuursleden werden voorgesteld, te weten de heer Ronnie Noach uit Warnsveld, namens het NIK, en de heer Jaap van Lochem uit Aalten. De heer Anton Debbink, die ook het bestuur verliet, was deze avond niet aanwezig.

De heer Pieter Albers uit Emmen vertelde die avond op zeer boeiende wijze over de Emslandkampen, een aantal tamelijk onbekende concentratie-kampen in het veen, langs de grens tussen Groningen-Drente en Duitsland. Zijn verhaal boeide zozeer de aanwezigen dat iedereen bleef toen hij méér wilde vertellen.

Vanaf 1933 verwees Hitler tegenstanders naar deze kampen, tot aan het eind van de oorlog in totaal 200.000 mensen, van wie er 30.000 stierven. Daarmee wilde Hitler hen straffen, en tegelijk het veen winnen en het gebied geschikt maken voor landbouw. Tot meer dan 40 jaar na de oorlog bleef deze geschiedenis onbekend. Was die onbekendheid mede veroorzaakt doordat veel boeren uit de omgeving ingeschakeld werden om de gevangenen het werk in het veen te leren? Mogelijk. Zoals Sobibor uitgewist werd door de Nazi's, zo werd ook getracht deze kampen onzichtbaar te maken.

Maar mede dankzij het werk van de heer Albers is deze gruwelijke

geschiedenis opgetekend. Studenten aan de Universiteit van Oldenburg hebben zich met succes beijverd om hun universiteit te noemen naar Carl von Ossietzky, Nobelprijswinnaar voor de vrede in 1935, en lange jaren gevangene van Kamp Esterwegen. Hij overleed in 1938. Er waren ongeveer 55 bezoekers.

Zomerexpositie 2017

Van woensdag 21 juni tot en met zaterdag 9 september 2017 was er in de Aaltense Synagoge een expositie, getiteld: **De wereld van Sebanjah**. Schilderijen over joodse thema's van Sijbrand Smit.

Over zijn kunst schrijft hij: *De tekeningen en/of schilderijen die ik maak hebben veelal een Joodse identiteit. Natuurlijk heeft dit alles te maken met mijn achtergrond. Geboren uit een Joodse moeder die in de oorlog ondergedoken heeft gezeten en als één van de weinigen de oorlog overleefd heeft. Dit alles heeft ook mij getekend. Kunst betekent voor mij emotie en die probeer ik uit te drukken in mijn tekeningen. Dat betekent dat je soms de vreugde van Simcha Thora (Vreugde der Wet) moet kunnen ervaren en anderzijds het verdriet moet kunnen voelen wat de Holocaust teweeg heeft gebracht of de spiritualiteit van een Gebed. Inspiratie voor de tekeningen vormen vooral: de Gebeden, de Feesten, de Holocaust, teksten uit de Thora maar ook Liefde, Muziek enz.*

Enkele opmerking uit het gastenboek:

Wir waren mit einer Klasse des 9. Jahrgangs hier. Vielen Dank für die herzliche Begrüßung und informative Führung. Wir werden uns weiter erinnern!

Anne Frank Gesamtschule Havixbeck.

God is Trouw. Hij blijft de zelfde.

Mooie expo, met genoeg bekeken. De teksten waren krachtig en moest ik op mij laten inwerken.

Gruppe aus Dortmund waren hier und war sehr interessant gewesen. Danke für die herzliche Begrüßung un die sehr informative Führung. Das Respektbüro Dortmund

Als oud-gids in Bergen op Zoom trof ik hier dezelfde geschiedenis aan. Dank zij inzet van vrijwilligers blijft de synagoge bestaan. Mooi!

A very interesting and worthwhile visit. Thank you very much for the great displays and information. (..) Ireland

De bezoeken aan de synagoge in 2017

Groepsbezoeken.

Twintig Nederlandse en dertig Duitse groepen bezochten de Synagoge. Negen basisscholen, waarvan één uit Duitsland; 19 middelbare scholen, waarvan 16 uit Duitsland. 3 Catechesegroepen, waarvan 2 uit Duitsland. Uit Nederland verder nog: enkele kerkelijke gemeenten, een kinderkamp uit Breedenbroek ('jeugd met een rugzakje'), een familie uit Canada, een bijbelstudiegroep, een groep van Tresoar, 'schatkamer van Fryslân'. Uit Duitsland kwam een flink aantal groepen uit Dortmund (in totaal 10, waaronder moslim-jongeren van de Alevitische Gemeinde Dortmund, groepen van Jugendring Dortmund, een groep Polizisten, en, last but not least, bestuursleden van de Fan- und Förderabteilung Borussia Dortmund), 2 catechesegroepen en cursisten Nederlands uit Bocholt.

We benadrukken de goede samenwerking met het Onderduikers- en Verzetmuseum dat tegenwoordig 'Nationaal Onderduikmuseum' heet. Vele scholen melden zich daar aan en combineren hun bezoek met een rondleiding door de Synagoge, en vaak ook een korte wandeling langs enkele Stolpersteine. Van de 50 groepen bereikte bijna de helft ons via het Museum.

Die rondleidingen, die contacten, ze zijn zeer inspirerend en ze maken het werk voor de Synagoge heel erg aantrekkelijk. Alleen al de grote verscheidenheid aan groepen, aan leeftijden, aan achtergrond. We hebben een enthousiaste groep rondleiders, onder wie gelukkig ook twee Duits-talige. Maar het is toch vaak lastig om het rooster in te vullen en de taken gelijkelijk te verdelen. Daarom kunnen we nog best wat mensen voor deze taak gebruiken.

Bezoekersaantallen:

55 bezoekers op 4 mei na afloop van de Dodenherdenking. Op dat moment willen al jaren veel mensen even komen kijken naar de plaats waar eens de 85 Aaltense Joden, die zo'n afschuwelijk lot moesten ondergaan, samenkwamen.

Gedurende de zomeropenstelling van woensdag 21 juni tot en met zaterdag 9 september waren er 250 bezoekers, een terugval vergeleken met vorig jaar (349). Inclusief 4 mei, Israël-zondag en wat 'losse' bezoekers, komen we op 315 (vorig jaar 408).

Samen met de groepsbezoeken komen we uit op $315 + 964 = 1279$ bezoekers in 2017.

Hierna staan de aantallen groepen en bezoekers in een tabelletje dat loopt vanaf 2010 tot en met 2017:

		Groepen:		Alles samen
Jaar	Bezoekers	aantal groepen	aantal mensen	aantal mensen
2010	703	40	941	1644
2011	382	49	1107	1489
2012	461	44	984	1445
2013	447	40	737	1184
2014	558	39	801	1359
2015	410	39	660	1070
2016	408	46	1106	1514
2017	315	50	964	1279

Onze buitenlandse contacten

"Beendete Hoffnungen - Leben und Ermordung von Annemarie und Paul Löwenstein". Dat was de titel van de expositie, op bewonderenswaardige wijze samengesteld door Josef Niebur en Hermann Oechtering. Op 26 januari 2017 bezochten enkelen van ons op uitnodiging de opening in het Bocholter Stadtmuseum.

Op 9 november bezochten we met een aantal mensen de Kristallnachtherdenking in Bocholt. Het is altijd indrukwekkend om de bijdrage van jongeren bij deze herdenking te zien.

Ook in 2017 bezochten vele groepen uit Dortmund het Museum en de Synagoge. De Chanoeka-viering op 20 december met Dortmunder Joden was een bijzondere gebeurtenis.

Websites

Onze website draait inmiddels zes jaar: **www.synagoge-aalten.nl**
Voor ons èn voor u van groot gemak.

We zouden het erg op prijs stellen dat u, als u dat nog niet gedaan hebt maar wel de beschikking hebt over internet, **uw eigen emailadres toevoegt aan onze maillijst**. Dat kunt u op twee manieren doen: via de website (linksonder in de homepage bij NIEUWSBRIEF) of door een mailtje te sturen naar synagogeaaalten@xs4all.nl U krijgt dan, op wisselende tijden, een nieuwsbrief toegestuurd. Afmelden kan op dezelfde manieren. Het jaarverslag blijft u in gedrukte vorm ontvangen.

In Noord- en Oost-Nederland bestaat sinds enige jaren een samenwerkingsverband, **Syneon** genaamd: Synagogen in Noord en Oost-Nederland. Dit verband heeft als gemeenschappelijk doel het vergroten van kennis over en begrip van Joods cultureel erfgoed. Onze secretaris Wim Mak is voorzitter. Mocht u meer informatie zoeken over synagogen in deze regio: er is een gezamenlijke website opgezet die u verder kan leiden naar de gezochte synagoge <http://synagogen-noord-oost.nl/>

Nog enkele websites die de moeite waard zijn:

www.nik.nl	Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap
www.joodsmonument.nl	Joods Monument
www.jonet.nl	Online community voor Joods Nederland

Onze plannen voor 2018

Expositie 'Maler, komm 'raus'

In de zomermaanden is de expositie met schilderijen van de in Winterswijk geboren Joodse kunstenaar Max van Dam te zien. De expositie is een gezamenlijke onderneming met Vereniging Het Museum in Winterswijk, de Synagoge in Winterswijk en het Nationale Onderduikmuseum in Aalten. Een deel van de expositie verhuist later het jaar naar Wlodawa, bij Sobibor. Daar waar Max van Dam in 1943 is vermoord. Max van Dam was een begunstigde

kunstenaar die in 1938 nog de Prix de Rome won. Het levensverhaal en zijn kunstwerken zijn zeer de moeite waard.

In de Aaltense synagoge zullen die werken geëxposeerd worden die hij maakte in of naar aanleiding van zijn bezoeken aan Zuid Europa. Er wordt zo aandacht gevraagd voor het feit dat ieder mens, ook als kunstenaar, de vrijheid zou moeten hebben om te leven en te werken waar hij of zij wil, ongeacht de sociale, culturele en/of religieuze achtergrond.

De **openingstijden** zijn van 1 juni tot en met 8 september op woensdag van 13.30 uur tot 16.30 uur en op donderdag van 10.00 uur tot 16.00 uur.

Daarnaast kijken we op welke wijze de synagoge **vaker geopend** kan zijn dan de genoemde openingstijden op woensdag en donderdag. In overleg met leerlingen van CC Schaersvoorde gaan we een schema opstellen om deze te verruimen. De tijden zullen tijdens de expositieperiode vermeld worden op de website.

Donateursavond eind september 2018 in De Hofnar

Burgemeester Stapelkamp is bereid een avond een lezing te houden. Hij is zeer geïnteresseerd in het wel en wee van de Synagoge. In het begin van deze eeuw was hij betrokken bij het bestuur van de Rotterdamse deelgemeente Hillegersberg. In die tijd heeft hij onderzoek gedaan naar het lot van de Joodse inwoners van Rotterdam, meer speciaal die van de wijk Hille-

gersberg. Hierover, en over de publicatie die daaruit ontstond zal hij dan op een nader bekend te maken datum in De Hofnar spreken.

NIHZ. *'Cheyn, Gabbers en Chajes'*, een luchtig Joods programma van het duo NIHZ (Niet In Het Zwart), werd in de Synagoge in 2014 opgevoerd. En met succes. Sanna van Elst, blokfluiten en zang, en Bobby Rootveld, gitaar en zang, zullen zeer waarschijnlijk ook komend najaar optreden. Ze brengen onder andere *'De Westerbork Serenade'*, geschreven door het duo Johnny en Jones in 1944. U hoort er van!

Hart voor de Achterhoek

Op dinsdag 6 juni 2017 mochten we een cheque in ontvangst nemen met een waarde van 869 euro. Dat was het resultaat van de actie Hart voor de Achterhoek, waarmee de RABO-bank Noord- en Oost-Achterhoek € 400.000,- verdeelde. We riepen leden van de bank op via een rondzendmail om op ons te stemmen: 169 stemmen werden op de Stichting uitgebracht.

We danken alle leden van de RABO-bank die op de Stichting gestemd hebben. **We doen ook dit jaar weer mee:** tussen 22 mei en 6 juni kunt u één of twee stemmen op ons uitbrengen.

Exploitatie-overzicht 2017

Voor geïnteresseerden ligt het "Jaarwerk" ter inzage bij de penningmeester.

Banksaldi	31-12-2016	31-12-2017	
Rabobank betaalrek.	1.058,50	539,43	
Spaarrekening	32.928,68	33.047,06	
RESERVE	33.987,18	33.586,49	
Het jaarresultaat wordt bepaald door het verschil van de saldi per 31-12-2016 en 31-12-2017			
BATEN	2017	Begroting 2017	Begroting 2018
Donateursgelden	5.369,84	4.550,00	5.100,00
Entrees, giften	2.795,96	1.800,00	2.350,00
Verkopen diversen	69,60	60,00	65,00
Rente spaarrekening	123,45	200,00	110,00

Gebruik Synagoge	181,00	120,00	185,00
Omzetbelasting 2016 (2017)	404,00	415,00	1.272,00
Teruggave energ.bel. 2015 (2016)	169,00	170,00	35,00
Gem. bijdr. subs. kosten onderhoud	876,89		600,00
Prov. bijdr. onderhoud	438,45		420,00
Negatief saldo 2017	400,69	3120,00	
Totaal baten	10.828,88	10.435,00	10.137,00
LASTEN			
Vaste lasten	828,77	835,00	810,00
Nutsbedrijven	1.084,76	1.100,00	950,00
Onderhoud	4.636,37	4500,00	3.000,00
Secretariaat, administratie	419,46	675,00	450,00
Winkel en keuken	28,64	55,00	40,00
Donateursavond	312,78	425,00	400,00
Zomerexpositie	435,28	630,00	525,00
Bankkosten	133,29	140,00	128,00
Diversen	254,14	730,00	530,00
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	894,00	895,00	894,00
Website	37,05	50,00	45,00
Chanoeka	393,59		550,00
Omzetbelasting	1370,75	400,00	850,00
Positief saldo 2018			965,00
Totaal lasten	10.828,88	10.435,00	10.137,00

Het bankrekeningnummer van de Stichting "Vrienden van de Aaltense Synagoge" (Rabobank) is NL85 RABO 0380 2052 54

Onze Stichting is een Algemeen Nut Beogende Instelling (anbi). Dat betekent dat uw bijdrage aftrekbaar is voor de belasting.

Mocht u mensen in uw omgeving weten die mogelijk geïnteresseerd zijn in het werk van onze stichting en de synagoge, wilt u dan een eventueel donateurschap onder hun aandacht brengen? We hebben behoefte aan nieuwe donateurs!

Maar naast nieuwe donateurs hebben we ook nieuwe bestuursleden nodig. Mocht u bereid zijn een deel van uw tijd in dit nuttige werk te steken dan bent u van harte welkom.

Voor het eerst sinds 2011 hebben de lichten van de Chanoekia weer geschenen!